

πρωταγόμενος

ΟΔΗΓΟΣ
ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Το πρόγραμμα «Εικονικές Δίκες Πρωταγόρας» αποτελεί την ακαδημαϊκή κορωνίδα του εκπαιδευτικού μη κερδοσκοπικού οργανισμού «Afixis» καθώς συμβάλλει ενεργά στην αναδιαμόρφωση του ελληνικού εκπαιδευτικού προτύπου διδασκαλίας, του θεμελιώδους στόχου του οργανισμού μας.

Κύριος στόχος του προγράμματος είναι η εμπάθυνση των νέων μαθητών στην ρητορική τέχνη μέσα από την εξάσκηση σε πρωτότυπες μορφές δικαστικών αγώνων. Η ενασχόληση με ζητήματα που έχουν απασχολήσει τη διεθνή νομική κοινότητα βοηθάει τους νέους να αντιληφθούν σε μεγαλύτερο βάθος τη σημασία της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, ενώ μέσα από την ενάσκηση στη ρητορεία κατακτούν τα γνωστικά εργαλεία για να διαρθρώσουν έναν συλλογισμό με αρχή, μέση και τέλος. Σε ρόλο δικηγόρων και μαρτύρων, οι συμμετέχοντες καλούνται να επιχειρηματολογήσουν προσπαθώντας να πείσουν ένα άκρως απαιτητικό Προεδρείο καθώς και μία 6μελή ομάδα ενόρκων οι οποίοι αντιπροσωπεύουν το κοινό περί δικαίου αίσθημα.

Οι «Εικονικές Δίκες Πρωταγόρας» δεν αποτελούν απλώς ένα πρόγραμμα ρητορείας αλλά αντίθετα, εμβαθύνουν στη διαμόρφωση ενός ομαδικού μοντέλου όπου κάθε μέλος έχει διακριτό και ξεχωριστό ρόλο, ο οποίος είναι ζωτικός για την επιτυχία της ομάδας.

Στόχο μας αποτελεί να καταστήσουμε το πρόγραμμα σε θεσμό στην ελληνική εκπαίδευση ο οποίος θα συντελέσει στη διαμόρφωση ενός πιο ευχάριστου και ενδιαφέροντος προτύπου διδασκαλίας των μαθημάτων της κλασικής παιδείας, στοχεύοντας στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, στην καταπολέμηση της αγοραφοβίας και στην ανάπτυξη των ρητορικών τους ικανοτήτων.

Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι για να παρακολουθήσει κανείς και να συμμετέχει στο πρόγραμμα αυτό δεν χρειάζεται να προέρχεται από την θεωρητική κατεύθυνση, ή να έχει ως αποκλειστικό στόχο τη Νομική Σχολή. Το μόνο που χρειάζεται είναι όρεξη και διάθεση.

Ο συγκεκριμένος οδηγός στοχεύει στην παροχή όλων των απαραίτητων εργαλείων που θα πρέπει να κατέχει κάθε κριτής πριν συμμετάσχει στον διαγωνισμό. Η ορθή τήρηση των ακολούθων οδηγιών αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχή διεκπεραίωση του διαγωνισμού μας, για αυτό και παρακαλούνται όλοι οι υποψήφιοι κριτές να αφιερώσουν τον απαραίτητο χρόνο για την κατανόηση του περιεχομένου του.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ

Η προετοιμασία περιλαμβάνει τον καθορισμό και σχεδιασμό της στρατηγικής της ομάδας σχετικά με την επικείμενη δίκη. Στο πλαίσιο του σχολείου, προτείνεται η χρήση βοηθημάτων και διαδικτύου για την καλύτερη προετοιμασία και πληροφόρηση των μαθητών πάνω στο θέμα.

Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας μιας δίκης, είναι πολύ σημαντική η σύνθεση και η δυναμική της ομάδας. Αν η ομάδα είναι ισορροπημένη και τα μέλη της συνεργάζονται με επιτυχία, τότε μεγιστοποιεί την πιθανότητα της να κερδίσει τον αγώνα .

Σε πρώτη φάση, οι συμμετέχοντες πρέπει να καταλάβουν ότι κανένας ρόλος δεν είναι λιγότερο σημαντικός από κάποιον άλλο και συνεπώς όλα τα μέλη είναι ισότιμα και πρέπει να εργαστούν ανάλογα. Συνεπώς, θα ήταν καλό να δοκιμαστούν σε όλες τις θέσεις, καθώς κάθε μία από αυτές αποτελεί μια ξεχωριστή εμπειρία και αυτό φανερώνεται κατά την διάρκεια τόσο της προετοιμασίας όσο και της δίκης. Είτε η προετοιμασία είναι μισάωρη, στο πλαίσιο ενός διαγωνισμού, είτε εβδομαδιαία, στο πλαίσιο του σχολείου, πρωταρχικός στόχος της ομάδας πρέπει να είναι, πριν τον χωρισμό των ρόλων ή των επιχειρημάτων, να τεθεί με σαφή και ξεκάθαρο τρόπο η γραμμή που θα ακολουθήσει η ομάδα. Πρέπει, ουσιαστικά, να συμφωνηθεί από όλους ο τρόπος με τον οποίο θα αντιμετωπίσουν και θα προσεγγίσουν το θέμα. Αφού λοιπόν συμφωνηθεί αυτή η γραμμή, τότε, ανάλογα με τα επιχειρήματα και τη δυναμική των μελών, χωρίζονται οι ρόλοι. Ακόμα και όταν χωριστούν οι ρόλοι, οι συμμετέχοντες πρέπει να δουλέψουν όλοι μαζί παράλληλα πάνω στους λόγους και τα επιχειρήματα και όχι ο καθένας ξεχωριστά. Είναι καίριας σημασίας το κάθε μέλος να γνωρίζει ανά πάσα στιγμή σε τι ακριβώς εργάζεται ο συμπαίκτης του. Η ομαδικότητα αξιολογείται πολύ θετικά και ένα ομοιόμορφο αποτέλεσμα μπορεί να παίξει καταλυτικό ρόλο για τη νίκη.

Η χρήση διαδικτύου και σημειώσεων δεν προτείνεται ως λύση για να βγει ο συμμετέχων από τη δύσκολη θέση, αλλά για να βοηθήσει τον μαθητή να αποκτήσει σφαιρική γνώμη και αντίληψη σχετικά με το θέμα πάνω στο οποίο πρόκειται να εργαστεί. Δεν ενθαρρύνεται σε καμία περίπτωση η στείρα αποστήθιση πληροφοριών και η χρήση έτοιμων επιχειρημάτων χωρίς να είναι πλήρως κατανοητά από όλους, με μόνο στόχο τη νίκη.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΔΙΚΗΣ

Κάθε Εικονική Δίκη αποτελεί έναν ξεχωριστό αγώνα επιχειρηματολογίας. Η οργάνωση και η πραγματοποίησή της περιλαμβάνει διάφορα πρόσωπα, το καθένα από τα οποία επιτελεί τον δικό του ρόλο. Ακολουθεί ο ορισμός των ρόλων αυτών και η σημασία τους:

A. Οι Δικηγόροι: Αναλαμβάνουν να ορίσουν το ζήτημα, να παραθέσουν τη θέση της ομάδας τους, να την υποστηρίξουν παρουσιάζοντας τη βασική επιχειρηματολογία, να εξετάσουν τους μάρτυρες της ομάδας τους αλλά και τους μάρτυρες των αντιδίκων και να συνοψίσουν. Στη διαδικασία αυτή θα πρέπει να αναδείξουν τα ισχυρά σημεία της ομάδας τους και να εντοπίσουν τις αδυναμίες των επιχειρημάτων των αντιδίκων. Πιο συγκεκριμένα:

- Ο **A' Δικηγόρος Υπεράσπισης** είναι ο πρώτος ομιλητής της ομάδας Υπεράσπισης και ο πρώτος ομιλητής της επίσημης διαδικασίας. Αυτό του δίνει τη δυνατότητα να θέσει το πλαίσιο της υπόθεσης και του ζητήματος με πιο σαφή και συγκεκριμένο τρόπο. Ο A' Δικηγόρος έχει τέσσερα (4) λεπτά να παρουσιάσει τη βασική επιχειρηματολογία της ομάδας του. Επειδή σημασία δεν έχει η πληθώρα των επιχειρημάτων αλλά η ουσιαστική και ολοκληρωμένη παρουσίαση αυτών που θα ακουστούν, προτείνεται η παρουσίαση περίπου τριών (3) επιχειρημάτων στο διαθέσιμο χρονικό διάστημα που έχει ο A' Δικηγόρος. Σε αυτά τα τέσσερα (4) λεπτά, το Προεδρείο μπορεί να διακόψει τον Δικηγόρο και εκτός χρόνου να του κάνει προαιρετικά και συνολικά μέχρι τέσσερις (4) ερωτήσεις. Εάν ο A' Δικηγόρος δεν είναι σε θέση να απαντήσει στις ερωτήσεις αυτές, τότε δικαίωμα απάντησης έχει και ο B' Δικηγόρος Υπεράσπισης, κάτι το οποίο έχει αρνητικές επιπτώσεις στην βαθμολογία του A' Δικηγόρου αλλά υπολογίζεται θετικά στην συνολική βαθμολογία της ομάδας και στην ατομική βαθμολογία του B' Δικηγόρου. Αν το Προεδρείο κάνει μία ερώτηση, η οποία ο A' Δικηγόρος θεωρεί ότι απαντάται παρακάτω στον λόγο του και ότι απαντώντας την τη χρονική στιγμή της ερώτησης μπορεί να αποσυντονίσει την ροή της επιχειρηματολογίας της δικής του ή της ομάδας, έχει δικαίωμα να ζητήσει να προχωρήσει τον λόγο του μέχρι το σημείο αυτό. Εάν το Προεδρείο δεν καλυφθεί, τότε έχει δικαίωμα να επαναλάβει την ερώτηση. Καθ' όλη τη διάρκεια της Δίκης, ο A' Δικηγόρος πρέπει να κρατάει σημειώσεις πάνω σε αυτά που ακούγονται στη διαδικασία προκειμένου να βοηθήσει τον B' Δικηγόρο της ομάδας του στη σύνθεση της τελικής αγόρευσης. Ο A' Δικηγόρος θέτει ερωτήσεις στους μάρτυρες της ομάδας του προκειμένου να τους βοηθήσει να αναδείξουν με πιο σαφή τρόπο το

επιχείρημά τους για δύο (2) λεπτά. Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομες, περιεκτικές και ουσιαστικές για να δώσουν τον χώρο και τον χρόνο στον μάρτυρα να παρουσιάσει το επιχείρημά του. Ο Α' Δικηγόρος, μπορεί και πρέπει να υποβάλλει ερωτήσεις στους μάρτυρες της αντίπαλης ομάδας κατά τη διάρκεια της εξέτασής τους. Η διατύπωση των ερωτήσεων αυτών προτείνεται να διαρκεί το μέγιστο δεκαπέντε (15) δευτερόλεπτα. Οι ενστάσεις που δικαιούνται να κάνει θα αναλυθούν παρακάτω. Τέλος, οι δύο δικηγόροι επιτρέπεται να επικοινωνούν μεταξύ τους γραπτώς (π.χ με κάποιο χαρτάκι), διακριτικά και χωρίς να παρακωλύεται η Δίκη. Η επικοινωνία με τους Μάρτυρες απαγορεύεται κατά την επίσημη διαδικασία.

- **Ο Α' Δικηγόρος Αντιλογίας** είναι ο δεύτερος ομιλητής της διαδικασίας. Αυτό του δίνει τη δυνατότητα να παρουσιάσει τη σκοπιά από την οποία αυτός και η ομάδα του θα εξετάσουν και θα παρουσιάσουν την υπόθεση και το ζήτημα. Ο Α' Δικηγόρος έχει τέσσερα (4) λεπτά να παρουσιάσει τη βασική επιχειρηματολογία της ομάδας του. Επειδή σημασία δεν έχει η πληθώρα των επιχειρημάτων αλλά η ουσιαστική και ολοκληρωμένη παρουσίαση αυτών που θα ακουστούν, προτείνεται η παρουσίαση περίπου τριών (3) επιχειρημάτων στο διαθέσιμο χρονικό διάστημα που έχει ο Α' Δικηγόρος. Σε αυτά τα τέσσερα (4) λεπτά, το Προεδρείο μπορεί να διακόψει τον Δικηγόρο και εκτός χρόνου να του θέσει προαιρετικά και συνολικά μέχρι τέσσερις (4) ερωτήσεις. Εάν ο Α' Δικηγόρος δεν είναι σε θέση να απαντήσει στις ερωτήσεις αυτές, τότε δικαίωμα απάντησης έχει και ο Β' Δικηγόρος Αντιλογίας, κάτι το οποίο έχει αρνητικές επιπτώσεις στην βαθμολογία του Α' Δικηγόρου αλλά υπολογίζεται θετικά στην συνολική βαθμολογία της ομάδας και στην ατομική βαθμολογία του Β' Δικηγόρου. Αν ο Εισαγγελέας ή το Προεδρείο θέσουν μία ερώτηση, η οποία ο Α' Δικηγόρος θεωρεί ότι απαντάται παρακάτω στον λόγο του και ότι απαντώντας την τη χρονική στιγμή της ερώτησης μπορεί να αποσυντονίσει την ροή της επιχειρηματολογίας της δικής του ή της ομάδας, έχει δικαίωμα να ζητήσει να προχωρήσει τον λόγο του μέχρι το σημείο αυτό. Εάν το Προεδρείο δεν καλυφθεί, τότε έχει δικαίωμα να επαναλάβει την ερώτηση. Καθ' όλη τη διάρκεια της δίκης ο Α' Δικηγόρος πρέπει να κρατάει σημειώσεις πάνω σε αυτά που ακούγονται στη διαδικασία προκειμένου να βοηθήσει τον Β' Δικηγόρο της ομάδας του στη σύνθεση της τελικής αγόρευσης. Ο Α' Δικηγόρος θέτει ερωτήσεις στους μάρτυρες της ομάδας του προκειμένου να τους βοηθήσει να αναδείξουν με πιο σαφή τρόπο το επιχείρημά τους για δύο (2) λεπτά. Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομες, περιεκτικές και ουσιαστικές για να δώσουν τον χώρο και τον χρόνο στον μάρτυρα να παρουσιάσει το επιχείρημά του. Ο Α' Δικηγόρος, μπορεί και

πρέπει να υποβάλλει ερωτήσεις στους μάρτυρες της αντίπαλης ομάδας κατά τη διάρκεια της εξέτασής τους. Η διατύπωση των ερωτήσεων αυτών προτείνεται να διαρκεί το μέγιστο δεκαπέντε (15) δευτερόλεπτα. Οι ενστάσεις που δικαιούνται να κάνει θα αναλυθούν παρακάτω. Τέλος, οι δύο δικηγόροι επιτρέπεται να επικοινωνούν μεταξύ τους γραπτώς (π.χ με κάποιο χαρτάκι), διακριτικά και χωρίς να παρακωλύεται η Δίκη. Η επικοινωνία με τους Μάρτυρες απαγορεύεται κατά την επίσημη διαδικασία.

- Ο **Β' Δικηγόρος Υπεράσπισης** είναι ο τελευταίος ομιλητής της ομάδας Υπεράσπισης. Είναι αυτός που έχει τέσσερα (4) λεπτά να συνοψίσει την επιχειρηματολογία της ομάδας του, να αντικρούσει την επιχειρηματολογία των αντιδίκων αλλά και να εντοπίσει τα κενά και τις αδυναμίες τους. Μπορεί να επιλέξει σε ποιο από τα δύο σκέλη θα δώσει μεγαλύτερη βαρύτητα ανάλογα με την πορεία της δίκης. Για παράδειγμα, όταν στο τέλος συνειδητοποιεί ότι ίσως η επιχειρηματολογία της ομάδα του δεν ήταν και τόσο δυνατή και γενικά η απόδοσή τους θα μπορούσε να είναι καλύτερη, επιλέγει να εστιάσει περισσότερο στο να αντικρούσει τα επιχειρήματα της αντίπαλης ομάδας. Ο Β' Δικηγόρος δεν μπορεί να προσθέσει στο λόγο του κάποιο νέο επιχείρημα, καθώς κάτι τέτοιο θα αξιολογηθεί αρνητικά από το Προεδρείο. Επίσης, δεν διακόπτεται από κανέναν. Δεν μπορεί να δεχτεί ερωτήσεις από το Προεδρείο, μπορεί μόνο να απαντήσει στις ερωτήσεις που θα δεχτεί ο Α' Δικηγόρος όταν αυτός αδυνατεί. Κάτι τέτοιο αξιολογείται θετικά στην ατομική βαθμολογία του Β' Δικηγόρου και στην ομαδική βαθμολογία αλλά αρνητικά στην ατομική βαθμολογία του Α' Δικηγόρου. Καθ' όλη τη διάρκεια της δίκης, ο Β' Δικηγόρος πρέπει να κρατάει σημειώσεις πάνω σε αυτά που ακούγονται κατά τη διαδικασία προκειμένου να μπορέσει να τα εντάξει στην τελική αγόρευση κατά τη διάρκεια της ολιγόλεπτης προετοιμασίας. Ο Β' Δικηγόρος θέτει ερωτήσεις στους μάρτυρες της ομάδας του προκειμένου να τους βοηθήσει να αναδείξουν με πιο σαφή τρόπο το επιχείρημά τους για δύο (2) λεπτά. Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομες, περιεκτικές και ουσιαστικές για να δώσουν τον χώρο και τον χρόνο στον μάρτυρα να παρουσιάσει το επιχείρημά του. Ο Β' Δικηγόρος, μπορεί και πρέπει να υποβάλλει ερωτήσεις στους μάρτυρες της αντίπαλης ομάδας κατά τη διάρκεια της εξέτασής τους. Η διατύπωση των ερωτήσεων αυτών προτείνεται να διαρκεί το μέγιστο δεκαπέντε (15) δευτερόλεπτα. Οι ενστάσεις που δικαιούνται να κάνει θα αναλυθούν παρακάτω. Παράλληλα, μία καλή προσθήκη στον λόγο του Β' Δικηγόρου είναι η αναφορά στις ερωτήσεις του Προεδρείου καθώς δείχνει την πλήρη εποπτεία και αντίληψη της Δίκης. Τέλος, οι δύο δικηγόροι επιτρέπεται να επικοινωνούν μεταξύ τους γραπτώς (π.χ με κάποιο χαρτάκι), διακριτικά και χωρίς

να παρακωλύεται η Δίκη. Η επικοινωνία με τους Μάρτυρες απαγορεύεται κατά την επίσημη διαδικασία.

- Ο **Β' Δικηγόρος Αντιλογίας** είναι ο τελευταίος ομιλητής της ομάδας Αντιλογίας και ο τελευταίος ομιλητής της επίσημης διαδικασίας. Είναι αυτός που έχει τέσσερα (4) λεπτά να συνοψίσει την επιχειρηματολογία της ομάδας του, να αντικρούσει την επιχειρηματολογία των αντιδίκων αλλά και να εντοπίσει τα κενά και τις αδυναμίες τους. Μπορεί να επιλέξει σε ποιο από τα δύο σκέλη θα δώσει μεγαλύτερη βαρύτητα ανάλογα με την πορεία της δίκης. Για παράδειγμα, όταν στο τέλος συνειδητοποιεί ότι ίσως η επιχειρηματολογία της ομάδα του δεν ήταν και τόσο δυνατή και γενικά η απόδοσή τους θα μπορούσε να είναι καλύτερη, επιλέγει να εστιάσει περισσότερο στο να αντικρούσει τα επιχειρήματα της αντίπαλης ομάδας. Ο Β' Δικηγόρος δεν μπορεί να προσθέσει στο λόγο του κάποιο νέο επιχείρημα, καθώς κάτι τέτοιο θα αξιολογηθεί αρνητικά από το Προεδρείο. Επίσης, δεν διακόπτεται από κανέναν. Δεν μπορεί να δεχτεί ερωτήσεις από το Προεδρείο, μπορεί μόνο να απαντήσει στις ερωτήσεις που θα δεχτεί ο Α' Δικηγόρος όταν αυτός αδυνατεί. Κάτι τέτοιο αξιολογείται θετικά στην ατομική βαθμολογία του Β' Δικηγόρου και στην ομαδική βαθμολογία αλλά αρνητικά στην ατομική βαθμολογία του Α' Δικηγόρου. Καθ' όλη τη διάρκεια της δίκης, ο Β' Δικηγόρος πρέπει να κρατάει σημειώσεις πάνω σε αυτά που ακούγονται κατά τη διαδικασία προκειμένου να μπορέσει να τα εντάξει στην τελική αγόρευση κατά τη διάρκεια της ολιγόλεπτης προετοιμασίας. Ο Β' Δικηγόρος θέτει ερωτήσεις στους μάρτυρες της ομάδας του προκειμένου να τους βοηθήσει να αναδείξουν με πιο σαφή τρόπο το επιχείρημά τους για δύο (2) λεπτά. Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομες, περιεκτικές και ουσιαστικές για να δώσουν τον χώρο και τον χρόνο στον μάρτυρα να παρουσιάσει το επιχείρημά του. Ο Β' Δικηγόρος, μπορεί και πρέπει να υποβάλλει ερωτήσεις στους μάρτυρες της αντίπαλης ομάδας κατά τη διάρκεια της εξέτασής τους. Η διατύπωση των ερωτήσεων αυτών προτείνεται να διαρκεί το μέγιστο δεκαπέντε (15) δευτερόλεπτα. Οι ενστάσεις που δικαιούνται να κάνει θα αναλυθούν παρακάτω. Παράλληλα, μία καλή προσθήκη στον λόγο του Β' Δικηγόρου είναι η αναφορά στις ερωτήσεις που απηύθυνε το Προεδρείο και στις δύο ομάδες καθώς δείχνει την πλήρη εποπτεία και αντίληψη όσον αφορά τη Δίκη. Τέλος, οι δύο δικηγόροι επιτρέπεται να επικοινωνούν μεταξύ τους γραπτώς (π.χ με κάποιο χαρτάκι), διακριτικά και χωρίς να παρακωλύεται η Δίκη. Η επικοινωνία με τους Μάρτυρες απαγορεύεται κατά την επίσημη διαδικασία.

Β. Οι Μάρτυρες: Αναλαμβάνουν ένα ρόλο σχετικό με την υπόθεση και αναπτύσσουν ένα και μόνο ένα επιχείρημα ο καθένας στο πλαίσιο του ρόλου αυτού και σε συνάρτηση με αυτόν. Οι ρόλοι δεν περιλαμβάνουν νεκρά ή διάσημα πρόσωπα ή πρόσωπα από το ιστορικό της υπόθεσης, παρά μόνο την ανάληψη μιας επαγγελματικής ιδιότητας (π.χ. κοινωνιολόγοι, οικονομολόγοι, πολιτικοί αναλυτές, κ.λπ.) η οποία θα τους βοηθήσει να στοιχειοθετήσουν το επιχείρημά τους. Βασικό είναι ο κάθε συμμετέχων να παρουσιάζεται με το πραγματικό του όνομα. Κάθε μάρτυρας έχει δύο (2) λεπτά, στα οποία, μέσα από ερωτήσεις που δέχεται από δικηγόρους της ομάδας του, παρουσιάζει τον εαυτό του και το επιχείρημά του. Το επιχείρημα κάθε μάρτυρα πρέπει να βασίζεται στη λογική και όχι σε φανταστικά πραγματικά γεγονότα που θα μπορούσαν να είχαν συμβεί σε μία αντίστοιχη πραγματική υπόθεση. Στη συνέχεια, εξετάζεται από τους Δικηγόρους της αντίπαλης ομάδας, οι οποίοι του απευθύνουν ερωτήσεις με σκοπό να αποκαλύψουν και να αναδείξουν τυχόν κενά στον συλλογισμό του. Ο αριθμός των μαρτύρων κάθε ομάδας ανέρχεται στους τρεις (3). Οι Μάρτυρες κατά τη διάρκεια της διαδικασίας δεν επιτρέπεται να επικοινωνούν με τους Δικηγόρους της ομάδας τους. Η παρουσίαση των Μαρτύρων έχει να κάνει με τα επιχειρήματα που αυτοί πρόκειται να παρουσιάσουν και καλούνται εναλλάξ από την κάθε ομάδα. Ο Μάρτυρας με το πιο σημαντικό επιχείρημα παρουσιάζεται πάντα πρώτος. Οι απαντήσεις καλό θα ήταν να είναι το ίδιο σύντομες (και ουσιαστικές) με τις ερωτήσεις, προκειμένου να φανεί η άνεση του Μάρτυρα και η σιγουριά σχετικά με τη θέση της ομάδας.

Γ. Οι Ένορκοι: Αποτελούν έξι (6) πρόσωπα που ορίζονται πριν από κάθε Δίκη από το σύνολο των παρευρισκόμενων μαθητών, οι οποίοι παρακολουθούν προσεκτικά τη συζήτηση της υπόθεσης και στο τέλος συνεδριάζουν σαν σώμα προκειμένου να βγάλουν μία απόφαση, η οποία πρέπει να είναι αποκλειστικά ομόφωνη. Η δική τους απόφαση μαζί με την απόφαση του Προεδρείου είναι αυτές που δίνουν τη νίκη σε μία από τις δύο ομάδες. Πριν τη συζήτηση της Υπόθεσης, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου ορίζει έναν εκ των Ενόρκων ως Εκπρόσωπό τους και τον επιφορτίζει με το καθήκον να διευθύνει τις εργασίες τους και να ανακοινώσει την ετυμηγορία του Δικαστηρίου. Σημειώνεται ότι, κατά τους Προκριματικούς γύρους και τον τελικό Διαγωνισμό Εικονικών Δικών Πρωταγόρας, δεν υπάρχουν ένορκοι για λόγους διαφάνειας της αξιολόγησης.

ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ

Σε περίπτωση απρεπούς και επιθετικής συμπεριφοράς των δικηγόρων κατά τη διαδικασία εξέτασης των μαρτύρων, οι δικηγόροι της ομάδας -της οποίας ο μάρτυρας εξετάζεται από την αντίπαλη ομάδα- έχουν το δικαίωμα προβολής ένστασης ενώπιον του Προεδρείου για προσβολή επί προσωπικού. Κάθε ομάδα έχει το δικαίωμα να προβάλλει έως τρεις (3) ενστάσεις σε όλη τη διάρκεια μιας Εικονικής Δίκης. Το Προεδρείο θα εξετάσει το αίτημα και θα αποδεχθεί ή απορρίψει την προβληθείσα ένσταση, αξιολογώντας αναλόγως την κατάσταση και την ομάδα που έδειξε απρεπή συμπεριφορά. Ενστάσεις γίνονται δεκτές κατά περιπτώσεις όταν, κατά τη διάρκεια της εξέτασης του Μάρτυρα, οι Δικηγόροι κάνουν ερωτήσεις που αφορούν την ιδιότητα ή το επάγγελμα του Μάρτυρα. Το αν θα γίνει ή όχι δεκτή η ένσταση, είναι στην ευχέρεια του Προεδρείου. Δεν υπάρχει δυνατότητα διαλόγου κατά την διατύπωση μίας ένστασης ανάμεσα στις ομάδες.

Αν μια ομάδα συμπεριφέρεται επιθετικά, με προσβλητικούς χαρακτηρισμούς, προτείνεται η αποβολή της από τον γύρο και η νίκη πηγαίνει στην αντίπαλη ομάδα. Αν γίνεται από ένα μέλος μεμονωμένα, προτείνεται η αποβολή μόνο αυτού του μέλους. Τέτοια μέτρα λαμβάνονται αφού έχει γίνει πρώτα ανάλογη προειδοποίηση από το Προεδρείο.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Ο λόγος του κάθε Δικηγόρου ή Μάρτυρα θα αξιολογηθεί από το Προεδρείο με βάση τους άξονες της **Δομής**, του **Περιεχομένου** και της **Έκφρασης**. Η συνολική βαθμολογία προκύπτει από το άθροισμα των ατομικών.

- **Περιεχόμενο:** Στο Περιεχόμενο αξιολογείται η επιχειρηματολογία του κάθε Προσώπου της Δίκης. Η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να περιλαμβάνει στατιστικά στοιχεία ή έρευνες, καθώς δεν αποδεικνύονται, δεν είναι 100% αξιόπιστα και συνεπώς δεν έχουν θέση σε δίκη. Επίσης, ο τρόπος με τον οποίο αναπτύσσεται η παραπάνω επιχειρηματολογία πρέπει να είναι αναλυτικός και ξεκάθαρος, χωρίς να παραλείπεται κανένα λογικό μέρος του συλλογισμού, όσο

δεδομένο και αν μοιάζει. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δείξει η ομάδα όσον αφορά τους Μάρτυρες και την ισχύ των επιχειρημάτων τους καθώς, αφού εξετάζονται από την αντίπαλη ομάδα, είναι πιο πιθανόν να βρεθούν σε πιο ευάλωτη θέση. Οι λόγοι των Μαρτύρων αποτελούν προέκταση των επιχειρημάτων των Δικηγόρων, και, εφόσον σκοπό έχουν να ενισχύσουν την θέση της ομάδας, πρέπει να αντιμετωπίζονται ανάλογα. Τέλος, πρέπει οι συμμετέχοντες να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί με τη χρήση παραδειγμάτων στον λόγο τους, καθώς, αν η παρουσία τους είναι υπερβολική στο λόγο, τότε τονίζονται τα κενά του συλλογισμού. Επιπλέον, στο περιεχόμενο βαθμολογούνται και οι ερωτήσεις που διατυπώνουν οι Δικηγόροι κατά την διάρκεια της διαδικασίας προς τους Μάρτυρες, όπως και οι απαντήσεις που δίνουν οι ίδιοι στις ερωτήσεις του Προεδρείου. Το Περιεχόμενο αξιολογείται με άριστα το πενήντα (50) στη συνολική βαθμολογία των εκατό (100).

- **Δομή:** Στη Δομή αξιολογείται η ροή, η συνοχή και η συνεκτικότητα του λόγου. Προκειμένου να βοηθήσουν το Προεδρείο και την αίθουσα να παρακολουθήσει το λόγο ολοκληρωμένα, να μπορεί να έχει πλήρη εποπτεία και να μην δυσκολεύεται με μία χαοτική παρουσίαση, οι συμμετέχοντες είθιστα να χωρίζουν τον λόγο τους σε άξονες-υποενότητες και να ξεκινούν με τα πιο σημαντικά επιχειρήματα προχωρώντας ανάλογα. Παράλληλα, στη Δομή αξιολογείται και η σωστή ομαδοποίηση των επιχειρημάτων της ομάδας από τους Β΄ Δικηγόρους. Σε αυτή την κατηγορία βαθμολογείται και η σωστή αξιοποίηση του χρόνου, δηλαδή ο λόγος να μην είναι ούτε πολύ σύντομος αλλά ούτε να ξεπερνάει το χρονικό πλαίσιο που προβλέπεται από τον κανονισμό. Η Δομή αξιολογείται με άριστα το τριάντα (30) στη συνολική βαθμολογία των εκατό (100).
- **Έκφραση:** Στην κατηγορία της Έκφρασης, αξιολογείται όχι απαραίτητα το δύσκολο λεξιλόγιο αλλά η σωστή διατύπωση και χρήση των λέξεων. Στη ρητορική τέχνη το Α και το Ω ενός άρτιου λόγου είναι η εκφορά του. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να υπάρχει μια ισορροπία ανάμεσα στο λεξιλογικό πλούτο και την απλότητα της έκφρασης. Συνεπώς, προτείνεται η χρήση δύσκολων εννοιών και μέσων, τα οποία δεν είναι πλήρως κατανοητά από τους συμμετέχοντες και με μοναδικό σκοπό τον εντυπωσιασμό της αίθουσας. Ένας καλός ομιλητής διακρίνεται από την καθαρή εκφορά του λόγου του, χωρίς άγχος και μεγάλη ταχύτητα στην ομιλία του, από τη σιγουριά και την αυτοπεποίθηση στην διατύπωση των ιδεών του και από την επιλογή εκφραστικών μέσων που

προσφέρουν παραστατικότητα στο λόγο. Επίσης, αρνητικά αξιολογείται η ειρωνεία και ο προσβλητικός τόνος απέναντι στους αντιδίκους και το Προεδρείο. Η Έκφραση αξιολογείται με άριστα το είκοσι (20) στη συνολική βαθμολογία των εκατό (100).

Θετικά αξιολογείται και η ομαδικότητα που παρουσιάζουν οι συμμετέχοντες. Η συνοχή στο σύνολο της ομάδας, η συνεργασία των Δικηγόρων στην εξέταση των μαρτύρων αλλά και οι απαντήσεις των Μαρτύρων με βάση τη γραμμή της ομάδας, είναι μερικά παραδείγματα τα οποία αξιολογούνται θετικά από το Προεδρείο.